

bir hayli zayıfla karşılaşmaktadır. Fakat bu, daha ziyade nakliyatın ıslahı meselesidir. Bu itibarla burada şimdiden söyleyecek bir şeyim yoktur. Yalnız esasında arkadaşımıza hak veriyorum, çünkü bugünkü hayvan nakliyatı kısmen yürüyerek ve kısmen de vagonlarda yapılmaktadır ve bu yüzden bir hayli zayıflık husule geliyor. Şüphesiz ki, nakliyat işleri halledilince, bunlar da önlenmiş olacaktır. Bugün için daha fazla bir şey söyleyemeyeceğim.

BAŞKAN — Sabri Erduman.

SABRİ ERDUMAN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, yıllardan beri memleketimizin en büyük dâvalarından birisi de et dâvasıdır dersem kendimi yerinde konuşmuş telâkki ederim. Bugün her hangi bir Türkün sofrasına bir parça et girmediği gün, çorbasında et suyu olmadığı gün karnı ağıtır. (Gülüşmeler). Bu misali öteden beri ete alışkın olduğumuz için söylemiş bulunuyorum ve yerindedir. Bunu başka şekillerde de size arz edebilirim. Etin bugünkü yaşayış, hayatımızda oynadığı rolün ehemmiyeti o kadar büyüktür ki, askerimiz bile et yediği gün süngüsünün ucunda düşman kanı taşımakta, aksi halde yerinde saymaktadır. (Öyle değil sesleri.) Et bizim geçim, maddelerimizin en mühimlerindenidir.

Muhterem arkadaşlar, etin kilosu İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimizde bugün 300 - 360 kuruştur. Fiyatın bu kadar yükselmiş olması yokluğundan değildir.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye 1951 yılı rakamlarına göre 42 milyon hayvan beslemektedir. Eğer % 20 si de sayım kaçağı olarak ilâve edilirse Türkiye'de hayvan mevcudu 60 milyonu bulmaktadır. 60 milyon hayvan, bugün Türkiye gibi büyük bir yaylaya sahip olan ülke için azdır. Topraklarımız, yaylalarımız 200 milyon hayvanı besliyecek kadar büyüktür. Fakat şimdiye kadar hayvana lâzımgeldiği kadar ehemmiyet verilmediği içindir ki, memleketimizde hayvan nesli günden güne azalmaktadır.

İstanbul'a gittiğim zaman mezbahaya uğradım ve kasaplarla temas ettim, hakikaten içim sızladı. Adana havalisinden boyunduruğundan ve arabadan boşanmış getirilmiş öküzlerin kesildiğini gördüm. Bu hayvan Adana, Çukurova ve Konya havalisinde günden güne azalmaktadır. Hayvancılığın büyük bir servet olduğunu ve memlekete büyük döviz getirdiğini bilirsiniz. Onun için

hayvancılığımıza lâyık olduğu ehemmiyeti vermek lâzımdır arkadaşlar.

Bugün hayvanın mevcudu günden güne azalmaktadır desen yerinde olur. Her mahsulün bir birliği vardır, hayvancılığa şimdiye kadar Devlet eli uzanmamış veya onu kalktırdıracak her hangi bir şey yapılmamıştır.

Eskiden beri, Padişah devrinde İstanbul'u Anadolu'ya bağlayan yollar yoktu. Hayvanlar Karadeniz ve Akdeniz yolları ile uzun bir seyahatten sonra İstanbul'a varmakta idi. Onun için mezbaha denilen yer Sütluçe'de yapılmıştır. Halbuki bugün hayvanlar doğrudan İstanbul'da Haydarpaşa'ya inmekte ve iner inmez bu hayvanlar için bir inme parası, sonra rihtama yanaşma parası, ve motor nakliye parası almır; ondan sonra mal sahibi bir de mezbahaya yanaşma ve mezbahadan çıkma parası verir. Yani mezbahayı yanaşma parası, mezbahaya çıkarma parası, mezbahayı ayak bastı parası, mutavassıt parası, kasapların parası, celebeilerin parası, komüsyoncuların parası, kantar parası deyince hayvanın fiyatına % 50 zam oluyor.

Burada, muhterem arkadaşlarım, ben sizi şu şekilde tatmin edebilirim: Ne hayvan sahibi kazanır, ne de et yiyen vatandaşlarımız kazanır. Esas rolü oynayan ve kazanan mutavassıtlardır. Fuzuli masraflar bu hayvanların fiyatlarını günden güne artırmakta ve fiyatlar bu şekilde yükselmektedir. Dün hayvan borsası kiloda yarım kuruş, 10 para alırken bugün bir kuruş alıyor. 50 kiloluk bir hayvanda 50 kuruş borsa parası alıyor. Diğer masrafları da ilâve ederseniz, 50 kiloluk bir hayvanın en az 20 lira vesait ve nakliye parası olarak veriliyor. Onun için bu şekilde fiyat yükseliyor ve memleketimizde et bolluğu varken maalesef birçok mevsimlerde et kıtlığı baş gösteriyor.

Sayın Bakanın temas ettiği noktada tamamen kendileriyle mutabıkım. Sayın Bakana teşekkür ederim. Hakikaten et kombinaları üzerinde bir seneden beri çalışmaktadırlar. Bu et kombinaları teşekkül ettiği takdirde köylünün elindeki hayvanları en müsaite mevsimlerde kesilecektir. İstoklar yapıp, piyasaya arz edilecektir. Hayvanların beslemek için vatandaşlarımızın uzun zaman sarfedecekleri paralar, yem masrafları köylünün cebinde kalacaktır. O zaman köylü besli hayvanlarına değil,